

Struktura otázky: Analýza uměleckého textu k MZ z ČJL

1. Text:

- a) zasadit dílo do místa a doby
- b) vysvětlit hlavní zápletku, objasnit téma, námět
- c) znát jména hlavních postav
- d) charakterizovat hlavní postavy
- e) určit žánr díla, vysvětlit své tvrzení
- f) charakterizovat kompozici díla
- g) vysvětlit záměr autora (cíl kritiky, analýza problému, svědectví o době)

2. Ukázka:

- a) zasadit ukázkou do kontextu celého díla a tvrzení odůvodnit
- b) charakterizovat jazykové prostředky – slovní zásoba: spisovný jazyk, nespisovný jazyk, umět v textu vyhledat archaismy, historismy, neologismy, argot, slangové výrazy, nářeční slova, poetismy, slova citově zabarvená (zdrobněliny, vulgarismy, eufemismy ...), odůvodnit účel

- větná stavba: typy vět podle postoje mluvčího
(oznamovací, tázací, přací, zvolací, rozkazovací), převaha vět jednoduchých, nebo souvětí;
převaha jednoduchých, nebo složitých souvětí; užití přímé, polopřímé, nepřímé a nevlastní
přímé řeči; užití vět jednočlenných, nebo dvojčlenných; slovosled; výskyt odchylek od
pravidelné větné stavby; odůvodnit účel

- c) charakterizovat básnické prostředky – užití přirovnání, obrazných pojmenování (metafora, metonymie, synekdocha, hyperbola, oxymóron, personifikace ...), básnických figur (anafora, epifora, epizeuxis, epanastrofa, řečnické oslovení, řečnická otázka), určit rytmus, rýmové schéma, asonanci, postavení autora v textu (ich-forma – lyrický subjekt, er-forma – vypravěč), určit vyprávěcí postup (chronologický, retrospektivní), případně jiný převažující slohový postup

3. Kulturně historický kontext

- a) zasadit dílo do kontextu autorovy tvorby – zasadit autora do doby, uměleckého směru, uvést další díla
- b) zasadit autora do kontextu české a světové literatury – charakteristika směru (aplikovat znaky na přečtené dílo), uvést přehled dalších autorů (jméno, dílo, stručně dílo charakterizovat)
- c) uvést díla s podobnou tematikou – pouze u některých děl, určit společné prvky (např. shakespearovský motiv)

Struktura otázky: Analýza neuměleckého textu k MZ z ČJL

1. určit útvar, odůvodnit
2. určit funkční styl, odůvodnit (charakterizovat stylistické prostředky)
3. určit převažující slohový postup, odůvodnit
4. uvést účel textu
5. určit možný výskyt textu, pokud je to v otázce požadováno
6. charakterizovat pravděpodobného adresáta
7. analyzovat výstavbu textu (kompozice, kapitoly, odstavce, struktura úředního dopisu, forma strukturovaného životopisu ...)
8. charakterizovat jazykové prostředky – slovní zásoba: spisovný jazyk, nespisovný jazyk, umět v textu vyhledat archaismy, historismy, neologismy, argot, slangové výrazy, nářeční slova, poetismy, slova citově zabarvená (zdrobněliny, vulgarismy, eufemismy ...), odůvodnit účel
 - větná stavba: typy vět podle postoje mluvčího (oznamovací, tázací, přací, zvolací, rozkazovací), převaha vět jednoduchých, nebo souvětí; převaha jednoduchých, nebo složitých souvětí; užití přímé, polopřímé, nepřímé a nevlastní přímé řeči; užití vět jednočlenných, nebo dvojčlenných; slovosled; výskyt odchylek od pravidelné větné stavby; pravopisné nedostatky (pokud se vyskytují ve vyšší míře a jsou pro text typické), odůvodnit účel
9. charakterizovat grafické prostředky, pokud jsou pro text důležité (typ, velikost, barva písma, obrázky, rozložení na stránce)
10. postihnout souvislost mezi uměleckým a neuměleckým textem, pokud je to možné